

Harran

Kültür ve Folklor Dergisi

Mayıs
1980

14

Harran

Kültür ve Folklor Dergisi

SAHİBİ

A. Fehmi APAYDIN

MESUL MÜDÜRÜ

Av. Osman Nuri MIZRAKÇI

YAYIN KURULU

S. Adil GİRAY

M. Emin ERGİN

İ. Halil ÇELİK

M. Adil OYMAK

YAYIN SEKRETERİ

Mustafa Kemâl APAYDIN

MAYIS
1980
SAYI : 14

Yıllık abone : 200 TL.

AYDA BİR ÇIKAR

Dergimizdeki yazı ve resimler
Kaynak gösterilerek alınabilir.

Satış Merkezi : HARRAN Kitabevi
İdare Merkezi : Beyaz Sok. Be-
yaz Pasaj — URFA

YAZIŞMA ADRESİ : P.K. 44 - URFA

DİZGİ VE BASKI
GÜNEYDOĞU
MATBAASI

TLF : 37 97

URFA

Harran'dan

Değerli Abonelerimiz ve Okuyucu
larımız...

Dergimizin 2. yıl için abone kampan-
yası devam etmektedir. Böylece HARRAN
çevresindeki dostluk çemberi genişle-
mektedir.

Eski abonelerimizden de ricamız: Ab-
nelerini yenilemek için bize haber verir-
ve yeni abone bulurlarsa çok memnun
oluruz.

Abone adreslerimiz:

1- Yusuf DEMIRKOL : P.K 44 URFA

2- TÖBANK URFA ŞUBESİ :
Mehmet OYMAK. Hesap No: 10851 1-

Saygularımızla...

SERVET-İ FÜNUN DERGİSİ

31. Cilt 16. Sene 27 Nisan 1323 (1905) 70. Sayfa

URFA

URFA: Halep vilayetinde bir sancak merkezi olup, Halep'ten mesafesi 190 km. dir ve Şimali şarkisinde kâindir. Urfa'nın yakınından Fırat nehrine mansap olan Cülap ırmağına dökülen Kehriş çayı mürür eder. Kasaba iki tepe arasında mebnidir. Sekenesi 30 bin raddesindedir

Urfa bir belde-i kadime olup tarihinde şöhreti vardır.

Eski bir kalesi ve bu kalenin kapısı önünde asar-ı atikeden iki büyük sütun mevcuttur. Urfa'da makam-ı İbrahim (A.S) olmakla ma'ruf mahal-ı ziyaret olan güzel bir camii Şerif ile resmi bu nüshamızda münderiç olan Hasan Paşa (dergiye konan resim Rızvaniye) camiidir. Dergi bunun adını yanlış yazmış) Camii şerifi ve bunlardan başka müteaddid cevami ve medaris vardır. Urfa kasabası bir sur ile muhattır. Surun etrafı 12 metre umkünde bir hendek ile çevrilmiştir. Şehrin cenubunda Bürke-i İbrahim namıyla maruf bir göl bulunmakta olup burası da beyn-el ahali mübarek görülmektedir. Kasaba içinden geçen Aynı Zeliha Haliliirrahman suları da bu göle dökülür

Urfa kasabası Halep ile Diyarbakır arasında ve Krban tariki üzerinde bulunmak itibariyle haiz-ı ehemmiyettir. Bağdad hattı

kebirinin temdidıyla Urfa'nın ehemmiyet-ı iktisadiyesi bir kaç kat daha artacağı şek ve şüpheden azadedir. Urfa'dan Haleb'e kadar olan tarikte Urfa tarafından Birecik'e doğru bir şose inşasına ahiren teşebbüs edilmiş ve günden güne ilerlemekte bulunmuştur. Urfa mutasarrıfı atufetlü Edhem Beğ efendi. Hazretleri de memleketin ümranı terakkisini mucib olacak tedabir-ı musibeden geri durmamakta ve bel-ı himmet eylemektedirler. Urfa'da sanayiın teşvik ve terbiî mekteplerin bir kat daha tanzimi gibi icraat-ı maarif perverâne de memnuniyetle görülmektedir. Ahiren Urfa'da mükemmel bir hastahane inşa edilmiş iş bu müessese-i hayriyenin resmi ilk sahifemize konmuştur. Bu hastahanenin namı, namii Hazreti hilafetpenahiye izafetle tevsimi hususuna da lütfen müsaade-i seniye-i cenab-ı cihan bâni ezan buyrulmuştu. Urfa sancağı da umumiyet üzere mahsuldâr olup enva-ı hububat yetişir.

Urfa'da maşlah beyaz şal aba dayanıklı beyaz ve kırmızı ben nesc ve imal eden destgahlar bulunduğu da, bakırcılıkta hayli ileriye gitmiştir. Sahtiyan ve kâvsale de işlenir. Bu sanatlerin teşvikatı mahsusa ile bir derece daha ileriye götürüleceği derkârdır

Bugünkü Yazıya Çeviren:
Mehmet OYMAK

Urfa'ya Özgü İnançlar ve Vesveseler

Mehmet ÇİNİ

Ülkemizin bütün yörelerinde yaşayan insanların bazı olayları (Yağmurun yağması nazar değmesi hayvanların hareketleri çocukların yaşantısı, misafirlik yolculuk... vb) kendilerine has inceliklerle değerlendirmeleri ve bunlara inançları vardır. Bunların çoğu ya babadan atadan görülen duyulan inançlardır. Veya genellikle toplum bütün kesimlerinde önceden bilinen kültür birikimlerinin etkisinde kalarak meydana çıkan inançlardır. Bu inançların ortaya çıkışlarının ve yıllardır uyulmasının bir sebebine tarihte beraber yaşadığımız Müslüman olmayan kavimlerin kendi inançları olup, bunlar zamanla kültür alışverişi biçiminde toplumumuzu etkilemiş, Kendini kültürel zorlamalarla toplumun saf insanlarına kabul ettirmiştir.

Şehrimizde halk bu inançların yıllardan beri etkisinde kalmıştır. Komşu ilişkilerinde, Misafirlikte akrabalar arasında bu inançların canlı örneklerini görmek ve yaşamak mümkündür. Bu inançlardan kesinlikle yapılması yasak olan şeyleri yapanların içine huzursuzluk düşer Rahatsız olurlar. Urfa dilinde buna VESVESE denir.

Urfa'da kaynaklarına inerek bulmaya çalıştığımız Urfa'ya özgü inançları bazı bölüm başlıkları altında sıralamaya çalıştık. Urfa'da bulabildiğimiz 30'e yakın inançlardan en çok kullanılan ve yaygın olanlarını yayınlamayı uygun bulduk.

DOĞUM VE ÇOCUK HAKKINDAKİ İNANÇLARI:

1- Ağlayan çocuğun ağdınının kesilmesi ni sağlamak için çocuğun "Ağrı Damarını" tutarlar (Kaburganın altındaki boşluk)

2- Ağlayan çocuğun ağzına terlikle hafifce vurulursa ağlaması kesilir.

3- Ağlayan çocuğun devamlı ağlamasını kesmek için gözünün yaşları alınarak başına sürülür.

4- Ağlayan çocuğun eli ve yüzü köpeğin yalağındaki (Su kabı) suyla yıkanırsa ağlaması kesilir.

5- Altına devamlı ıslatan çocukları bu işten vazgeçirmek için süpürge uçları hafifçe yakılır.

Bu şekildeki süpürge çocuğun kıcına vurulursa korkan çocuk bu işi bir daha yapmaz.

6-Altına ıslatan bir çocuğa hergün sabahları aç karnına "Karatavuğun" yumurtalarından yedirilir.

7 -Boyu çok uzayan çocuğun boynunun uzamaması için Uç cuma Selasında saçından bir tutam kesilir.

8- Çocuk annesinin karnında ağladığı zaman; Bu uğursuzluk sayılır. Babasının, annesinin veya çocuğun öleceğine inanılır.

9- Çocukların boş beşiklerinin sallamak çocuğun başının devamlı ağrmasına neden olur.

10 -Çocuğu olmayan kadın boylama yaptırıp (1) boynuna asarsa çocuğunun olacağına inanılır.

11- Dili açılmayan bir çocuğun dilinin açılması için bir serçe tutulur. Bu çocuğun

12- Dili kekeme olan çocuğun dilinin açılması için Kurban bayramında yedi tane öküz memesi bulunur. Bunlar pişirilerek bu çocuğa yedirilirse dili açılır.

13 -Damatla gelin dinlenirse doğan kuvvetli olur, çocukların sağır olacağına inanılır.

14 -Evde yalnız (Tek) olan bir çocuğun üzerine ikincisi doğarsa birincinin pabucu dama atılır.

15- Gelin ve damada gerdek gecesinde süt içirilirse doğacak doğacak çocuklarının beyaz olacağına inanılır.

16 -Gelinin elbisesi biçilirken kumaş çalınmaz. Çalınrsa doğan çocuğun hırsız olacağına inanılır,

17- Hamile kadınların hayvanlara bakmaları iyi karşılanmaz. Eğer çocuğu olursa o hayvana benzer.

18 -Kırkı (2) çocuk yalnız başına bir yerde bırakılmaz çarpılır.

19- Kırkı gelin kırklı gelinin yanına giderse çocuğu olmaz.

20 - Kırkı kadın korktu mu onu “Al Basar” (3), ölür veya deli olur.

21 - Kırkı bir çocuk büyüyüp gelişmezse demircağı (4) bir evden geçirilir. Dilinin açılmasına inanılır.

22 - Küçük çocukların aynaya bakmaları iyi değildir. Deli olabilirler.

23 - Yetim çocuğu dövmek iyi değildir. Mezarda ana babasının kemikleri sızlar.

24 Yürüyemeyen çocuğu yürütmek için üç cuma günü “Cum’a salası” ile beraber bir oklava ile çocuk yürütülmeye çalışılır. Aşağıdaki tekerleme söylenir.

“Tattı, Ayağına güller battı.

Hazreti Alinin kuvveti,

Kuvvetsize kuvvet ver

Dört yanına dayak ver

25 - Yürüyemeyen çocuğu yürütmek çocuğun Kösteğini kırarlar. Çocuğun başparmaklarının ikisine ip bağlanır. Bir yere meyve konulur. Başka birisi gelir, ipi kırar.

eline verilir çocuk bunu boğarsa eti kendisine yedirilir Böylece çocuğun konuşabileceğine inanılır.

Çocuk ayağa kaldırılarak meyveleri yemesine çalışılır.

26 - Yürüyemeyen Çocuğun ayaklarına kara et döğülerek konulursa ayakları kuvvetli olur.

27 - Ziyaretlere götürülür. Genellikle Bediüzzamana götürülerek kubbenin etrafında yürütülür.

ÖLÜM VE ÖLÜ HAKKINDAKİ İNANIŞLAR

1- Aileden birisi öldü mü yakınlarının hayrına “Ölü helvası’ yaparlar tuz, dağıtırlar. Bazı evler bunları almazlar.

2- Cuma geceleri sakız çiğnemek iyi değildir. Çiğneyen ölülerinin etini çiğner.

3- Cuma geceleri fakirlere Gazyağı verilirse kabirde yatan ölülerinin mezarları aydınlanır.

4- Eşkili (5) yapmak her eve düşmez. Bu evlerde yapılırsa aileden herhangi birisinin muhakkak öleceğine inanılır.

5- Geceleyin akan yıldızlar (Göktaş Meteorlar) dünyadaki bir insanın öldüğüne işaretler.

6- Hasta olan birisinin iyileşmesi için hasta “Hekim Dede’ye (6) Götürülür, Elbiselerinden bazıları buraya bırakılır. Hastanın ya öleceğine ya da iyileşeceğine inanılır,

7 - Ölen birisinin evinden çıkıldıktan sonra başka bir eve ziyarete gitmek yi karşılanmaz.

8 - Ölen bir kişinin cenazesinin üzerinden kedi atlaması halinde ölen kişinin hortlayacağına inanılır.

9- Mezarlıktan getirilen ölü toprağı bir eve serpilince ü evin bütün efradı ölü gibi sessiz olur,

10 - Siyah veya sarı giyinmek bazı insanlara iyi gelmez. Giyilince evdekilerin başına bir kaza geleceğine inanılır.

Devam edecek

Urfa'dan Derlenmiş Atasözleri

Asil Söyler

Ergin Okur

Ali Kazaz

M. Emin Beyazgül

- Laf igidin 1) kalassıdır.
 -Laligin (2) dilinden shebi aynar.
 -Leglegin ünri (3) laklaknan geçer.
 -Lolo kuşu evvel ölçer soyra yudar lohmayı (4)
 -Luhma karın doyurmaz, mühübbet (5) arttırır.
 -Mal malamat (6) örter.
 Mal malikin yanında çoğalır.
 Meramın elinden heç bi şe (7) kurtılmaz.
 -Meramın elinden uçanaan (r) kaçan kurtılır.
 -Merhemet etmiyen merhemet bulmaz.
 -Mezar daşınnan iftihar olmaz.
 -Milla evinden aş kör gözden yaş umma.
 -Muallakta bi daş varmış, aklından razı olmiya-
 nın başına düşermiş.
 -Mühemmet dini eşkere (9) gerek.
 -Mühübbet iki başlıdır.
 Nacarin (10) kapısı sırimnan bağılıdır...
 -Namaz darda komaz.
 -Namaz kılana ebdes (11) dayanmaz.
 -Ne erden olur, ne yardan:
 -Nerde çohlık orda pohlıh,
 -Nerde hareket orda bereket,
 Ne serinden geçer ne yarından.
 -Çğlan dayıya, kız bibiye (12) çıhar.
 -Oğlan yir oyna gider, çoban yir koyına gider.
 -Oyına kahanın, (13) boyını göriller (14)
 -Oli bir, herkez ölisine ağlar.
 Olim bi gün şivan (15) üç gün.
 Olim hek (16) Meras helal.
 Olimnen nikeh gününü şaşırmar.
 Olinse yer begensin kalırsa el begensin
 -Olmiş eşsek kurttan korhmaz.
 -Olmiş eşsek-nalından korhmaz.
 -Parası olan yir boranı (17), olmiyan gezer do-
 lanı dolanı.
 -Parasız şimşid (18) olsa kimse bahmaz üzine.
 -Para vermah can vermah
 Pisiğin (19) eli ete yetmezse, babası herine (20)
 sayar.
 -Pisik pohiy dermendir; eşer, eşer yere gömer.
 -Poh al, poh sat poha minnet etme.
 -Pohlı yerin kömeci (21) çoğ olur.
 -Sabırnan korıh (22) havla (23) olur.
 Sağ gözün sol göze faydası yoh.
 -Sağır eşitmez, uydurır.
 -Sebbehin şerri akşamın herrinden (24) eyidir.
 -Sebbehin (25) shebi (26) Allah.
 -Sebbeh ola her ola.

Sedeke (27) beliy (28) dehfeder (29).
 Sehebini kapmıyan iti makbul saymazlar
 Sehebsizin sebebi Allah.
 Sekkel (30) başa sedeke.
 Semiz etin bahası olmaz.
 Sen dorğı ol egri bulır belasını.
 Sen dorğı ol egri zevalını bulır.
 Sermiyesiz beddee (31) sehebinindir.
 Sevilmeyen gelinin yerışı (32) şerpsürp (33) edcr.
 Sev seni seveni başı keçel daz ise, sevme seni şev-
 miyeni ne keder şahbaz ise.
 Sev seni seveni başı keçel (34) daz ise, sevme seni
 Sevmiyeni Misir'a Sultan ise
 Sev seni seveni yer ile yeksân ise, sevme seni sevmi-
 yeni Misir'e sultan ise...
 Sıçandan olan çuval dibi deler.
 Sıfatı nühset (35) neyinden behset (36)
 Sinek ifahtır (37) amma me'de (38) bulandırır
 Siz sizi ağırlayın ki hah 39) ta sizi ağırlasın.
 Soğan yimiyenin ağzı kohar.
 Soğan yiyenin ağzı kohar.
 Son sözü evvel söylemezler.
 Sora sora hece (40) gidilir.
 Sorma gidişinin aslını sühbetinde (41) belli olur.
 Söz var hel (42) içinde söz var hulh (43) içinde.
 Su başından bulanır .
 Su içine ilan (44) tohanmaz.
 Su küçiğin, sırfa (45) böyigin.
 Süküt lisan, selamat insan.
 Süriden ayrılanı kurt kapar.
 Şaşkın ördek suya tersten (!) dalarmış.
 Şeriete hor baha nhor olur .
 Şerietin (46) kestiği barnağ (47) arğmaz.
 Şerietin sebebi Allah.
 Şeytan ne keder şeytan olsa toh (48) ne'let (49) boy-
 nundadır.
 Şıhı olmıyanın şıhı şeytandır.
 Şirinnen şor, keçelnen (50) kök (Olmaz)

(1) Yiğidin 2) Dilstzin (3) Omrü (4) Lokmayı
 (5) Muhabbet (6) Lokmayı (7) Şey (8) Uçanla
 (9) Açık, aşikâr (10) Marangoz (11) Abdest (12) Ha-
 laya (13) Kalkanın (14) Görürler (15) Ağıt (16) Hak
 (1) Bakla, pancar veya keme ile etsuyu ve köfte
 den yapılan bir çeşit yemek (18) Şimşir (19) Kedi-
 nin (20) Hayırna (21) Ebe gümece (22) Koruk (23)
 Helva (24) Hayırdan (25) Sabahın (26) Sahibi (27)
 Sadaka (28) Belayı (29) Defeder (30) Sakal (31) Bed-
 dua (32) Yürüyüşü (33) Göze batmak (Arğo) (34)
 Saçsız (35) Çirkin (36) Bahset (37) Ufaktır (38) Mi-
 de (39) El, yabancı (40) Hacc'a (41) Sohbetinden (42)
 Halk (43) Sabır, iyi huy (44) Yılan (45) Sofra (46) Şe-
 riatin (47) Parmak (48) Tok, köpek tasmaşı (49) La-
 net (50) Saçsızla

URFA'DA YETİŞMİŞ BİLGİNLER

Mehmet OYMAK

EBU ARUBE EL HARRANİ

Mısır ve Suriye'de dolaşmış, Bağdat'ta Hadis profesörlüğü yapmıştır. Ayrıca Harran Tarihi'ni de yazmıştır.

NECMEDDİN AHMED EL HARRANİ

1332 yılında Mısır'da yaşamış olduğu bilinmekle beraber, hayatı hakkında başka bilgilere rastlanmamıştır.

Cami El Fünun adlı eseri olağanüstü şeylerin hikâye edildiği bir coğrafya ve zooloji kitabıdır.

ŞEYH TAKİDDİN EL SUR Cİ (1230

1230'da Suruç'da doğmuş 1294'de Kahire'de ölmüştür.

Büyük bir dilbilgisi eleştiricisidir. En üstün şair ve sözlükçülerin yazılarını gramer yanlışları bulabilmiştir. Vücuda getirdiği pek çok şiirleri seslendirilerek şöhret kazanmışlardır. Evinden pek az dışarı çıkar, yalnız Cuma günleri dışarıda görülür, kendisinden söz edilmesinden hiç hoşlanmazdı.

TEBANİ

Tebani adıyla bilinen müneccimin meşhur, 317 senesinde vefat etmiştir.

Harran'ın bir köyü olan TEBAN'a mensuptur. Çok kıymetli rasatları vardır. 264 senesinde rasada başlamış, 294 senesine kadar gözlemlerine devam etmiştir. İncelediği yıldızları KİTAB-I ZEYC'inde toplamıştır. İki nüsha olan Zeyci'nin iyi olanı ikinci defa yazdığıdır.

AHMET NÜZHET EL - RUHAVİ
(?-1778)

İstanbul'lu vezir Muhammed Rağıp Paşa'nın münşisidir. 1778'de vefat etmiştir.

Eserleri

1-Divan Şiir.

2-Menazah-ul Ebsar Fi mesail el ilmiyyetü ve'l -Edebiyye

3-Menkibetü'l - Evliye Türkçedir.

ŞEYH MECMUDDİN
ABDUSSELAM B. ABDULLAH

Şeyh Şihabuddin'in babası İbn-i Teymiyye'nin dedesidir.

Eseri : Kitab'ül - Muharrer Fil Fıkıh

EŞ - ŞEYH ŞİHABUDDİN EBU'L
MAHASİN ABDULHALİM EL -
HARRANİ (? - 682 H.)

Harran'da yetişmiş bir bilgindir. Sonra Şam'a ailece göç ederek yerleşmiştir. (Aile İbn-i Teymiyye diye isimlendirilir). Şam'dan Mescid'i Emevi de ders kürsüsü vardı. Sekeriyede'ki Daru'l Hadisin Şeyhliğini de üzerine almıştı. Hem muhaddisti hem de hadis fikhına vakıftı. Kuvvetli bir hafıza ve ders verme gücü vardı. İlimle meşgul olan İbn-i Teymiyye ailesinin en meşhuru Ahmet Takiyyüddin'in babası ve yetişmesinde en büyük hocadır.

ŞEYH'ÜL İSLAM İBN-İ TEYMIYYE

Künyesi: Takiyuddin Ebul Abbas İbn-i Muhammed İbn-i Teyrniyye el Harrani Ahmed İbn-i Abdüsselam İbn-i Abdullah İbn-i Muhammed İbn-i Teymiyye el Harrani.

İlim dünyasının yakından tanıdığı ve İslam âleminde herkesçe bilinen şöhretli bir bilgindir. Hakkında çok şey yazılan ve söylenen birçok bilginin üzerine eserler yazmak mecburiyetinde kaldığı bu âlim, mücadeleli bir ömür geçirmiş, bazen takdir edilmiş el üstünde tutulmuş; bazen de günümüzde bile onu sevenler çok sever, beğenir taktir ederler.

Sevmeyenler tenkit eder, kızar hakaret ederler.

Fakat en acısı onu ne sevenleri tanır ne de kızanları.

Kulaktan dolma bilgilerle tenkid edenler bırakın eserlerini eserlerinin adını bile duymayacak ve bilmeyecek kadar cahildirler. İlimden ve ilim dünyasından uzaktırlar. Takdir edenlerinde çoğu ne kadar cilt eser yazdığını bile bilmezler. Biz ne o âlimi övecek kadar âlim ne de o âlimi tenkit edecek kadar cahiliz.

1263 yılında (H? 661) Harran'da doğdu. Moğol canavarlıklarından kaçmak için babası bütün ailesiyle Şam'a göç ederek oraya yerleşmiştir. Dedesi ve Babası da bilgindir. 0 da 20 yaşına kadar ilim tahsil etmiştir. (681) 1282 yılında babası vefat edince onun yerine müderris (profesör) olmuştur. Kur'an-i Kerim Hadis, Fıkıh ve İlahiyat ilimlerinde geniş bilgisi vardır. 30 yaşlarında Hac için Mekke'ye oradan Kahire'ye gitti. Moğol istilasından Şam halkını vaazlarıyla ayaklandırarak mücadele etti, savaştı. Sapık

mezhep sahipleriyle savaşarak onları yendi. 1306 yılında Mısır'a gitmiştir. Fakat bazı itikadi izahlardan dolayı hapse girmiş ve bu girip çıkma yedi sene sürmüştür. Sonra serbest bırakılmıştır. Şam'a dönünce yine ders vermeye başlamış ancak bir fetvasından dolayı yine hapsedilmiş af ve tekrar hapis. En son 1326 da Şam kalesine hapsedilmiş hizmetine de kardeşi verilmiştir. İbn-i Teymiyye yeni eserler ve raddiyeler yazmaya başlamıştır. Rakipleri yazı aletlerinin de elinden aldırınca 1328 (H. 728' yılında vefat etmiştir. Cenazesi-ne onu çok seven Şam halkı 200.000 kişi ile katılmıştır.

Küçük yaşta Kur'an-ı Kerim'i ve çok sayıda Hadis-i Şerif i hıfzetmiştir.

Hem bilgin, hem hatip hem öğretici hem de iyi bir savaşçıdır. Kılıç ve kalem sahibidir.

46 sene ders vermiştir 21 den 67 ye Hem matematik ve felsefeyi mukayeseli incelemiştir. 500 dolayında kitap ve risale yazmıştır. Bazıları şunlardır.

- 1- Minhücus – Sunne
- 2- El- Cevabu's Sahih hemen Bedelde Dine'l Mesih. 4 cilttir.
- 3- Fetvalar. 5 büyük cilttir.
- 4 -Nakdu'l mantık
- 5-Er - Reddü ala 'l Mantık
- 6 - Er - Reddü ala Felasife
- 7 -Tefsir' risaleleri : 30 cildi bulur.
- 8- Kitabu'l –İman
- 9 - İstikame

URFA'DAN DERLENMİŞ MANİLER

M. Emin ERGİN

360

Enterisi cengeri
Cenk etti maldım yarı
Cenk ettiğime göre
Yar değer dünya mahı

361

Kınıfırın tohumı
İtirmişem yuhumı
Aç yorğanın ucını
Alım seher yuhumı

362

Dağda duma olırmı
Beğde ferman olırmı
Cigerim parça parça
Derde derman olırmı

363

Dağda fistih olırmı
Ataş yastih olırmı
Sen orda ben burada
Bele dostih olırmı

364

Karadaş boyanırmı
Öpsem yar oyanırmı
Yarımdan ayrı düştüm
Bına can dayanırmı

365

Heç su olur ahmazmı
Ataş olur yahmazmı
Tutalm oldım Sulatan
Suftan kula bahmazmı

366

Kehve kaynar daşmazmı
Yol gedikten aşmazmı
Merak etme sevdiğim
Ayrılan kavuşmazmı

367

Çay başı çakıl daşı
Yanar üregim başı
Dediler yarı gelmiş
Yiharam dağı daşı

368

Sarı valam yel açtı
İnce bele dolaştı
Sen benimsen be nseniy
Falcı bize fal açtı

369

Urfanın Nemrur tahtı
Yağmır yağdı sel ahtı
Urfanın güzelleri
Beni derde birahtı

370

Kınıfırın beyazı
Yeter ettiy bı nazı
Hep seniy hesretiden
Geçirdim kışı yazı

371

Kedife yorğan üzi
Felek ayırdı bızı
Çifte şahmaran sohsın
Yarımdan yatan kızı

Kınıfilem ez beni
Altın tasa süz beni
Sen divit ol ben kalem
Ak gerdana yaz beni

Cıgaranın incesi
Göynümün eğlencesi
Dolana dolana gel
Böğün cuma gecesi

Dama çıkmış bi gözzel
Damın etrafın gezer
Elinde bi deste gül
Gendi gülünden gözzel

Ben bi sarı kemişem
Divara dayanmışam
Eller yavru kuş oldu
Ben zarıncı kalmışam

Ben bi altın yazıyam
Kollarıda bazıyam
Eli elimde olsa
Dilenmağa razıyam

Urfalıyım gam yemem
Ellerde sırrım demem
Saz benim sırdaşımdır
Hoyratsız edemenem

Tepside nar isterem
Döşşegidar isterem
Dar döşşegin üstünde
Cilveli yar isterem

Adamağaladan oldım
C iger dağlardan oldım
Evveli baş bağlardım
Hindi bağlardan oldım

Kız zülfi ebrim ebrim
Kalmadı benim sabrım
Çüt memey arasına
Kazılsın benim kebrim

Portakalı dört böldüm
Pıçağı güle sildim
Vahtın bi zamanında
Yar söledi ben güldüm

Oyar gözüüm
Kim görmüş oyar gözün
Aslan gücünden dinse
Karıncı oyar gözün

Mektup yazdım karadan
Dağlar çıkmaz aradan
Ben ifah yarım ifah
Kavuştıra yaradan

Yaradan
Tebib aynar yaradan
Seni ne hoş yaratmış
Yeri göğü yaradan

Dağlar ağardı kardan
Haber gelmedi yardan
Ya sen gel ya mektup yaz
Kurtar beni bi haldan

URFA ŞAİRLERİ :

ALİM

Bedri ALPAY

Adı Mustafa, şiir mahlası Alimdir. 19 yüzyılın ilk yarısında yetişmiş ve şair Sakıp Emin Efendiye İntisab etmiş değerli bir şairdir.

Şiirlerinin bir Çoğu tarihli mazumelerden (Kitabe) ibarettir,

Urfa'daki bir çok mezar ve hayır eserindeki tarihli manzumeler onun tarafından yazılmıştır.

Arkadaşı Sakıp Eminin ölümünden duyduğu teessürü dile getiren mezar kitabesi de onundur.

Bu kitabe güzel bir hatla Sakıp Emin'in mezar taşına yazılmıştır.

Ah(ı) bu çarh-ı fena bir kimseye olmadı yar
Kim ki meyl etti anâ ahı oldu tarumar
İşte bu zatı kiram Sakıp Efendi hazreti
Nice devr'an sürmüş iken yine etti nakl-bar
Nice hayrat, nice âsâr etmiş idi dehr(i) de
Nice miskine tasadduk vermişken bi-şüma
Mevtten ihlasına vermedi hiç bir faide
Etti dünya akıbet süknâsını dar-ı Mezar
Eyeleye dünyası veş ührasını mamur anı
Rahmet'i ğufranına mail elde perverdigar
Alima tarih dedi mucemle çıktı yediler
Cennet'i Adninj Sakıp eyledi cay-ı karar

1298

7 düşürülen

1291 rumi tarih

BİR GAZELİ

Acep teşrif edüp di'ber bana bir günce gelmez mi
Medet divane gönlüm şâd olup bir günce gelmez mi

Ne halettir eder her bar ayğar ile hoş sohbet
Beni üftadeye nevbet glüp bir günce glmez mi

Yıkar hatırı mahzunum beni ğamnâk eder gen gel
Mürüvvet eyleyip ol hüfkâr bir günce gelmez mi

Akar ab(1) dü çeşmim rüzü şeb dinmez firakundan
Şehî hübanı asrım güş edüp bir günce gelmez mi

Siyakat eylemekten özge kâr olmaz sana Allın
Gönül eya bu halet ne aman birgüncegelmez mi

GAZEL

Bilmem nedeyim ol gül-ü rânâ ele girmez
Kanlar saçarım kâkül-ü Leyla ele girmez

Şadeylemedi bu dili âvâremi bir dem
Bir lebleri mey gözleri şehla ele girmez

Şührâ olurum nerede görsem o nigârı
Hüşyar olurum ol ruh-ı hamra ele girmez

Pervâne gibi aşk oduna yanmada SAKİB
Semi gibi ol nur-ı tecellâ ele girmez

URFALI SAKİP EFENDİ

Mahalli Çocuk Oyunları

Mehmet ÇİNİ

Oyunu oynayacak olanlar kişiye ayrılırlar. Bir tarafın oyuncusu eksik olunca bir kişi iki kişi yerine oynar. Bu kişiye "Eş karnında" denir. Her iki taraftan birer kişi seçilerek çarpışır. Yere konan çeliğe çubukla üç defa vurularak havaya sıçrayan çeliğe var kuvvetle vusulur. Gittiği en son yere bir işaret konur. Sonra diğer oyuncu aynı işi yapar. Hangi taraf çeliği daha uzağa götürmüşse oyuna o taraf başlar.

Yere küçük bir çukur açılır. Diğer oyuncular karşı tarafa geçerler. Çukur olan yerin üzerine konan çelik eldeki çubukla altına konarak hızla karşı taraf oyuncularının bulunduğu tarafa doğru atılır. Çeliğin havada yakalanmaması lazımdır. Eğer karşı tarafın oyuncuları atılan çeliği yere düşmeden havada tutarlarsa hem sayı kazanırlar hemde atan oyuncu "Ölmüş Sayılır." Karşı taraf oyuncular çeliği yere düşürürlerse bir oyuncuları, düştüğü yerden alarak atılan yere konan çubukla nişan alarak atar sopayı vurabilirse atan oyuncu ölmüş sayılır. Sıra diğerine geçer. Vuramadımı çeliği ilk atan oyuncu eline sopayı alarak yerdeki çeliğe üç defa vurur. Çelik her havaya sıçradığında havada elindeki sopayı hızla vurmaya çalışır. Çeliğin gittiği yere kadar olan mesafeye gözünün kestigi adımı verir. "Üç adım da gel, Beş adımda gel... vs." der. Rakip takımında kendisine güvenen oyuncu

varsa çeliğin atıldığı yerden itibaren uzun adımlarla atlamaya başlar. verilen adımda o oyuncuyu öldürmüş sayılır. Verilen mesafeye gelen olmazsa "Seni denilere katan tarafa o kadar sayı yazılır.. Oyunun başında kararlaştırılan sayıları ilk önce toplayan taraf galip sayılır.

Oyuna başlayan tarafın bütün oyuncuları ölürse bu defa karşı taraf oyuna kendisi başlar. Bu oyunda ölen bir arkadaşını diriltmek için bir oyuncunun önceden kararlaştırılan sayıyı hiç vurulmada narka arkaya alması gerekir.

EBE SAKLAMA : Bu oyunu oynayanlar aralarında bir ebe seçerler. Ebe Yüzünü duvara döner. kararlaştırılan sayıya kadar saymaya başlar. Burada ebe sayıyı sayarken diğer oyuncular da çevredeki yerlere saklanmaya başlarlar. Kimisi damlara çıkar, kimi samanlığa saklanır, ikmisij boş bidonlara zehre damlarına girerler. Ebe sayıyı bitirince;

-Saklandizmi? diyerek sorar. Ses çıkmayınca,

Ardımdaki, Öğümdeki Sağımdaki Solumdaki sobi ha sobi. Diyerek yüzünü döner.

Saklına oyuncuları aramaya başlar. İbriñcisi blunca hemen hemen onda nönce koşarak "Gözünü yumduğu" yere kadar gelir elini duvara vurarak; Sobi,der. Böylece gördüğü kişi ölmüş sayılır. Sonra tekrar diğer oyuncuları aramaya başlar. eKndisi ararko: diğerleride saklandıkları yerlerinden e-beye götürmeden çıkarak ellerini ebe-nin "Göz Yumduğu" yere vurarak kurtulmaya çalışırlar. Ebe kimi görüp "So-bilirse" o oyuncu ebe olur. Oyun bu şekilde devam eder.

KASA KASA : Bu oyunu oynayanlar bütün oyunlarda olduğu gibi bir ebe seçerler. Sıraya dizilirler. Ebe Ortaya çıkararak:

-Kasa Kasa Va Kasa,
Ayakları Var. Va Kasa,
Kuyruğu Var Va Kasa,

Gözleri Var Va Kasa, Diyerek her hangi bir hayvanı tarif eder. Bütün oyunculara tek tek sorar. Hangi oyuncu bilirse soruyu sorana bir ceza verir.

Cazalar genellikle bilinen hayvanın hareketlerini yaptırarak şeklindedir. Bu defa bilen çocuk kendisi bir hayvanı yukarıdaki tekerlemeyi söyleyerek tarif eder oyunda bu şekilde devam eder.

İNNE MİNNE KIRAZI :

Bu oyundan ziyade bir kişiyi seçmek yahut ebeyi tespit etmek için başvurulan bir türki seçme şeklidir. Çocuklar yanyana dizilir. Bir kişi elini

ağızına götürerek "OOOOOO" dedikten sonra elin tiektek oyunculara vurarak;

-inne minne kirazi
Şemsikata bi tazi
İt osurdu bit osurdu
Yuvarlandı. Yere düştü
Tam, tiim. Dümbelek fışs.

Diyer. En son ki melni vurmuşsa o oyuncu ayılır arkaya kalan kişi ebe olur.

KÖŞE KAPMACA :

Köşeli olan yerlerde vekahut kare, dikdörtken olan bir yerde oynanır. Bir oyuncu ebe olur. Diğer oyuncuları her biri bir köşe tutar. Ebe ortada oyuncuları takip ederek bir köşeyi kapmaya çalışır. Köşedeki oyuncular da köşeden köşeye yer değiştirirler. Yerini ebeye kapıran kendisi ortaya çıkarak ebe olur.

YASTIK TAKLASI :

Oyun oynayanlardan iki çocuk yere paralel olarak yüzleri birbirlerine ters bir şekilde eğilir. Diğer oyuncular da sırayla bunların üzerinden atlamaya çalışırlar. Atlamayan veya yere düşen çocuk, kendisi yere yatar.

TİREN TİREN OYUNU :

Genellikle iki kişinin oynadığı bu oyun bir kağıt üzerinde oynanır. Oy-

Urfa Ağzı Sözlüğü

KİRT: Bedava, parasız (Belaş kelimesi daha yaygındır)

KİSKA: Tohumluk soğan

KİT: 1 - Güdük, 2 - Tırnaktan at ma , yaman insan (arço), 3 Müf'lis (arço), 4 Kuyruğu kesik kuş.

KİTLE: Kilitlemek, kapamak

KOÇAH: Güzel, yiğit, cömert

KOKA: Kova Bak: Külek

KOR: Hu1 liyat dizisi Bak: Keirp, hışır)

KOR: Kör

«Kör bazara varmıya bazar körrüz kalmıya»

KOR DUMAN: Koyu sis

KORAFEHEMEN : Anlayışı kıt, zor anlıyan

Gidenleri

Koyverin gidenleri

Körafehemen olmuşlar

Görmiler gidenleri

KORIH: Koruk

«Sabırdan korih helva olur»

KOZZIL KORT: Kuzul kurt. Hayvanların

yakalandığı bir hastalık. ' (Beddua olarak kullanılır)

KÖFİ: Köylü kadın başlığı (Bak: Ahıtma, tepelik)

KÖLGE: Gölge

«Kölge yerin behtenizi»

KÖMÇEK: Kök, soysop

Bahçalar çiçeklendi

Meyvalar kömçeklendi

Ağla gözüm kan ağla

Ayrılık gerçeklendi

KÖMEÇ: Ebegümeçi

KÖSTEK: 1- Saat kordonu. 2- Ufak bukağı

ÖSTFKLİ: Yürüyüşü dar (at)

KÖSEK : Deve yavrusu

KÖTEK: Dayak: dövme vurma.

KÖYNEK: Gömlek

Bi gelen yara benzer

Elinde rara benzer

İkimize bi köynek

Yahası dara benzer

M. Emin ERGİN

KUC: (Kuç değil) Kucak (Daha çok çocuklara karşı söylenir. Kucuma gel gibi.

«Tıfli-ı nazım gel kucuma götürüm hoppa seni Men feda eylemişsen uğruna bu canı buteni»

KUCAH: Kucak

KUDIRMAH: Yaramazlık etmek (çocuk) Öbür genel manası da vardır.

KUFA: İçine, incir, üziim, fıstık gibi taze meyveler konulan küçük sepet

KUKA: İplik yumağı

KÜLLETEN: Daracık, ufak yer (arço)

KUDIRMAH: Yaramazlık etmek (çocuk) Öbür genel manası da vardır.

KULINÇ: Sırt ağrısı (Bazen sırt anlamına da gelir)

KUMA: Nikah altında birden fazla karısı bulunan erkeğin her karısına göre öbürleri,

KUMKUMA: Kertenkele (Bak. Kestenkele)

KUNT: Dayanıklı, muhkem Yapı.

KURAMA: Kumaş parçalarından yapılan yamalı bohça veya seccade.

KURADALA: Kurcalamak (Yak: Kurcam)

KURK: Kuluçka

KURRE: 1-Kendini beğenmiş, kendinden razı (insan) 2 - Kur'an-ı ezberlemiş hafız.

KURKIŞIN: Kurşun

KURSAH: Kursak (Hayvan) Mide (insan) (Mecazen) Havsala

KURIT: Tarban, yoğurt kurusu

KURINTI: Üzüntü.

Urfa'nın yolu burma

Boşa kurıntı kurnia

Gözleriy ev yıhandır

Dili bal sözi hurma

KURNA: Hamanıda içine musluktan su akan yer. (Hamam musluğu manasına da gelir)

KUŞHANA: Tencere

KUTNI: Yollu ipek entarilik

KUTTİK: Kısa «Kuttik minara» Kısa minare.

KUYMAH: Yağla un karıştırılarak yapılan şekerli bulamaç

KUYRIH 1-Kuyruk, 2- Kovruk yağı

KUZU KULAĞI: Su kenarlarında yetişen iştah açıcı ekşimsi yabani bir sebze (Bak: Narpız, su yarpızı)

KUZLAMAK: Doğurmak (Kedi, köpek v.b.)

Koyunlar kuziyyanda

Yaralar sızlayında

Ben sent nerde bulım

Göynüm arzuli anda

KÜLEK: Tahtadan yapılma ufak yoğurt kabı

KÜLLEH: Külâh, başlık

KÜLLEHİ: Bir üzüm çeşidi

KÜLLİK: Çamaşır yıkamada kullanılmak üzere içine kül konulan suyun bulunduğu taştan oyma büyük kab

KÜLİNÇE: Fırında kurutulmuş peksimet (Bak: Behsimet

“İt külünçeden pay umiy”

KÜNCÜ: Susam

”Kalanın ardında ekerler küncü

Ekerler biçerler bir avuç inci

Yar bana göndermiş ayva turuncu”

KÜRELE: Fırlatıp atmak, kürekle toplayıp atmak

(Herhangi bir şeyi)

KÜRRİK : Hayvan yavrusu (deve eşek) (Bak: Köşek)

KÜSEGEN : Alınğan.

KÜSİ Darıtma

KÜSİLİ: Darğın

KÜSKİ Manivela

KÜSPE: Susam postası

KÜŞNE: Burçak cinsinden bir tahıl (Hayvanlara yem olarak verilir)

KÜVRE: Kivre, sağdıç,

KÜNNİK: Sakıza benzer bir çeşit ilaç.

LALİK: Dilsiz (Lal)

LEC: Dubara, hile (Bak: Teşkele)

LEBENİ: Dövülmüş buğday ve yoçd1 la yapılan çorba.

LEBİN: Fıstık ağacı ve asma kütüklerinin çapalanması

LEBLEBİ: Dövülmüş buğday ve yoğurt yapılan süs eşyası

LEGEN : Leğen

LEGLEK : Leylek

Ahmet paşa leglegi

Geymiş keten köynegi

Keten köynek dizinde

Gözü vezir kızında

LEHET LOKIM: Lati okum

LEM : Nem, nemli

LENGER: Geniş bakır sahan

LEYLAKİ : Eflatuni, ispirto rengi

LEYLİ : Salıncak

LIKKA Mürekkep hokkasına konulan lif

LIKLIKİ KÜFTE : Çiğköftenin fincan şeklinde

oyularak içine içyağı konularak suda haşlanmış ile yapılan bir yemek

LİVER : Rovel verden bozulma Tabanca.

“Liverimin keytanı

Sen geldin ağam hm

Üzden seven çoh olır

Candan sevenin hanı”

LOBIT Kalın değenek sopa

LOĞ: Ufak taş silindir

LOĞKEŞ: Dam loğlayan kimse.

LOĞDIR AĞACI: Taş silindirini takıldığı ağaç.

LOĞLAMAK: Yuvarlamak

LOĞLOĞ: İplik makarası

LOKLOK : At üzerinde ırğalana ırğalana gidiş.

ŞAİR BAHÇIVAN'IN ELEMİ

Züleyha'nın Yusuf'u ilk gördüğü demdeki
Eriyen ve eriten bakışlara
Ne oldu bilmem ki...
Mevsimler aniden değişmez
Çiçekler aniden solmaz
Solamaz ki...

Dinsin denizlerdeki bu hırçın ses
Fezayi soluyan sıcak
O sımsıcak nefes
Nasıl da birden değişti
Birdenbire ne ola ki.
Oysa ermişti leylak tutsak
Şair bahçıvanına.

Dökülseydi yıldızları gökyüzünün
Kurusaydı o canım yaprakları çiçeklerin
Ve de
Çekilseydi suları tüm yeryüzünün
Şair bahçıvan
Umursamazdı ki...

Apacık ki şeytan beyinler eylemde
Karanlık ruhlar katran beyinler eylemde
Ve bahçıvan çaresiz elemde.
Oysa bahçıvan su hava toprak
Velakin leylak anlamaz anlayamaz ki...

Sıraç Sümen

Ezan Sesi

Manevi kirlerinden arınmak için gelmiş.
Her kolunu sıvayan şadırvana yönelmiş

İşi kârı bırakıp koşmuş ezan sesine.
Dünya gailisinin sonu gelmişçesine.

Besmeleyle camie ilk giren sağ ayaklar,
İle başlar dışarda mübah olan yasaklar

İçeride ne hırsın, ne kinin izleri var.
Epik başlar saf tutup, kibre de çekmiş duvar,

O tekbirler, kametler, rükü'lar ve sücudlar;
Lahuti bir ses ile, sese uyan vücudlar.

Rabbinin huzurunda eğilir huşu ile.
Sonra secdeye varır, başı serpuşu ile.

Nice başlar biliriz, bükülmez ve çekilmez
Cebir ve zora karşı eğilmek nedir bilmez.

Lâkin Rabbi önünde nasıl da hakir olur.
Ağa, paşa milyoner hepsi yerle bir olur.

Hakka açılan eller, af ve rahmet dilenir.
Tövbelerle dualar, amin'ler mühürlenir -

Mahmut Şevket AKKAYA

O ÇAĐDA

Gözümüz gözünde idi bilenin
Elpençe durulurdu
Yerinde güller bitsin diye
Duayla vurulurdu

Bir harf öğretene köle
Harf öğreten azad olunurdu
Değil elindekini yitirmek
Aranır Çin'de bulunurdu

Ne kin ne nefret ne de
Onulmaz düşmanlık okunurda
Tatil olunmazdı bu görevde
Sevgi ve insanlık dolunurdu

M. Adil OYMAK

NABİ'DEN BİLMECELER

Mahmut KARAKAŞ

Merhum Şair Nabi'nin (muammayat) bilmeselerinden geçen yazımızda bahsetmiştik. Bu bilmecelelerden birkaç misal daha vermek istiyoruz. Devrinin geniş kültürünü almış olan Nabi'nin işte bir muamması daha:

Ol nedir kim hem nefesidir âdeme
Meşrebi sermayedir ayşu deme
Ol nedir kim âlemin hemrazıdır
Mevsim-i ayşu demin hemrazıdır.
Dostlar için durma yanar yakılır
Yanına dilber gelince takılır.
Yansa ateşler başında daima
Terk-i yaran etmez i sahib vefa.
Tazeler destarını ebr nûma
Yediği içtiği heb bad-ı heva
Yazda yağmurluk giyer handan olur
Kışda abdallar gibi uryan olur
Daima suya girer esvabiyle
Zevk eder alemde ab u tab ile
Her zaman enfasla bulur hayat
Munkati olsa nefes kılmaz sebat
Gfth yatur geh oturur insan gibi
Yediği otdur heman hayvan gibi
Dilberanın bus eder ağzın mudam
Olmayınca olamaz karı tamam
Bu luğaz bir hoş luğazdır Nabiyü
Hal ederse anı derviş Mustafa.

Evet, Nabi'nin bu bilmecesi cidden düşünmeye değer bir muamma. Öyle ya hem insan için bir nefes olurken hem de eğlenceye sermaye oluyor. Dama başında ateşler yanan hiçbir zaman dostunu terk etmeyen bir vefakârdır. Her zaman yediği daima hava olan aylarında yağmurluk giyen kış mevsiminde ir dallar gibi çıplak olan bu şey aynı zamanda elbise ile suya girer. Bu öyle bir şey ki hayvan gibi ot yer, insan gibi bazen yatar ve bazen oturur nefesle hayat bulur. Biraz da çapkın olan bu şey daima dilberlerin ağzını öper. Bu şekilde bilmecesini açıklamaya çalışıyor Nabi, ve sonunda onu olsa derviş Mustafa hal eder diyor. Bu derviş Mustafa kimdir? Acaba Nabi devrinde yaşamamı bir zat mı? Yoksa kafiye uysun diye gelişi gürel söylenilmiş bir isim mi oluyor? Doğrusu burasını anlayamadık, Yalnız şurası muhakak ki Nabi, bu bilmecesi ile açıkça nargileyi anlatmak istiyor. Acaba derviş Mustafa dediği de devrinde nargile içmekle meşhur olan bir zat mı?

HİKÂYE DERLEMESİ:

SEYFUL MÜLÜK

- III -

Tenekeci Mahmut GÜZELGÖZ

Bir kaç gün denizde gittikten sonra bindikleri sal büyük bir deprem olmuş gibi havaya kalktı. Daha sonra da yana döndü. Bu salı yerinden oynatan ve deviren büyük bir balıktı. Arkadaşı yuvarlanıp denize düştü. Ve kendilerini deviren balık hemen onu yuttu Seyf-ül Mülük yalnız kalmıştı. Bu hadiseden sonra üç gün daha salın üzerinde gitti. Başka bir adaya yaklaşmıştı. Adaya çıkıp biraz yürüdükten sonra birden birçok maymunlarla karşılaştı. Maymunlar Seyf-ül Mülük'u görür görmez sanki onun kederli olduğunu biliyorlarmış gibi oynayıp zıplamaya başladılar. Bu arada bazı işaretlerde yaparak Seyf-ül Mülük'e kendilerinin takip etmesini anlatmak istiyorlardı. Seyf-ül Mülük sonunda onların bu işaretlerini anlar gibi oldu. Ve onları bir müddet takip etti. Biraz gittikten sonra ötede bir insanoğlunun bir sedirin üzerinde oturduğunu gördü. Buna çok sevindi. Sedirde oturan adamda onu görünce yerinden kalkıp kendisini karşıladı. Birbirlerine yaklaşıp kucaklaştılar. Seyf-ül Mülük adamı sedire oturttu kendisi de yanına oturdu. Adam kendisine nereden geldiğini buraya nasıl düştüğünü sorunca Seyf-ül Mülük Mısır hükümdarı olduğunu söyledi ve nasıl buraya kadar geldiğini anlattı. Adam Seyf-ül Mülük'un ayaklana kapandı. Kendisinin de Mısırlı bir

tüccar olduğunu Hindistan'a ticaret için gittiğini ve ticaret gemisi ile Mısır'a dönerken gemilerinin fırtınaya tutulup parçalandığını kendisinin bir tahtayla bu adaya sığındığını anlattı. 7 seneden bu yana bu adada maymunlarla beraber yaşadığını söyledi. Seyf-ül Mülük'da adamın bu haline çok acıdı. Burada 10 – 15 gün istirahat ettikten sonra yeniden bir sal yapmaya başladı. Salı bitirdikten sonra adaki adama gitmesi gerektiğini söyleyince adam Seyf-ül Mülük'e kendisini de beraber götürmesini belki bir yardımı olabileceğini söyledi ise de Seyf-ül Mülük kabul etmedi. 10 – 15 gün kendisine yetecek kadar meyve ve yiyebileceği şeyleri toplayıp biraz da su alarak sala yerleştirdi. Salı denize indiren Seyf-ül Mülük adadaki adamla kucaklaşarak birbirlerinden ayrıldılar. Seyf-ül Mülük yeniden denize açıldı Bir hafta gittikten sonra bu defa başka bir adaya çıktı. Salını bir tarafa çekip bağladıktan sonra adanın içine doğru yürümeye başladı. Adanın orta yerinde beyaz mermerden yapılmış bir saraya rastladı. Seyf-ül Mülük bu sarayın kapısına kadar gelip kapıyı çaldı. Kapı açıldığında Seyf-ül Mülük karşısında çok güzel bir kız gördü. Bu kız Hindistan padişahının kızı DEVLET HATUN idi. 7 ene evvel onu bir üfrit kaçırmış ve bu adaya hapsedmişti..,

Üfrit öldükten sonra Seyf'ül Mülük ve Devlet Hatun uzun bir süre çalışıp büyükçe bir sal yaptılar. Sarayda bulunan erzaklardan kendilerine beş ay yetecek kadar alıp sala yerleştirdiler. Sala binip denize açıldılar. Çeşitli olaylarla karşılaştıktan sonra beş aya yakın bir süre denizde (Kardeş-bacı gibi) yolculuk ettiler. Sonunda Hindistan'ın herhangi bir şehrinin limanına yanaştılar. (Yetiştiler) Limandaki halk ve hamallar bir salın üzerinde bir gelen adamlardan birine «Ben padişahınızın kızı Devlet Hatun'um. Valiye haber verin duyan adam haber götürsün» dedi. Bu sözleri duyan adam hemen koşup valiye haber verdi Zaten bütün halk ve vali de Devlet Hatun'un kaybolduğunu biliyorlardı. Vali bu müjdeyi alır almaz yanına bir kaç adam aldı ve koşarak limana gelip Devlet Hatun ile Seyf-ül Mü-lük'u alarak saraya götürdüler. Burada bir kaç gün dinlendikten sonra payitaht olan Serendip şehrine hareket ettiler. Daha evvelde padişaha müjdeyi vermişlerdi. Bütün Hindistan sevinç içindeydi. Padişahta kızını karşılamaya çıkmıştı. Serendip'e yakın bir yerde Devlet Hatun ve babası birbirlerine kavuştular. Padişah kızını görür görmez onu kucakladı ve hasretle gözlerinden öptü. Devlet Hatun babasına «Baba, beni öpme... Beni kurtaranı öp. İşte bu gördüğün şahıs Mısır hükümdarı Seyf-ül Mülük'tür. Benim süt kardeşim olan Bedi'etül Cemal'a aşık olup, buralara kadar gelmiştir.» dedi. Padişah kızından bu sözleri işitince, Seyf-ül Mülük'ü kucaklayıp bağrına bastı. Seyf-ül Mülük her ne kadar kabul etmediyse de padişahın ısrarları karşısında dayanamadı ve hükümdarlığı kabul etti. Ayrıca padişah kızı bulunduğu için 40 gün şadımanlık ilan etmişti. Bu arada Devlet Hatun

da annesi ve babasına kavuştuğu için Bedi'etül Cemal'i unutmuştu. Seyf'ül Mülük bir kaç tane devlet erkânı ile beraber buldukları Serendip şehrinin tanımak için çarşıya inmişti, dolaşırken bitpazarına geldiler. Burada kardeşi Said'e çok benzeyen bir tellal'a rastlayınca yanındaki muhafız komutanına «Bu tellalı saraya getirin onunla görüşeceğim» dedi... Muhafız komutanı da tellalı saraya götürüp hapsettirdi. Seyf-ül Mülük saraya döndükten sonra tellalı unutmuştu. İki gün sonra birden bire hatırladı ve muhafız komutanını çağırıp “Sana bir tellalın saraya getirilmesini emretmişim. O tellalı bana getir” dediğinde, komutanda; “Evet padişahım ben de onu getirip sarayda hapsettirdim. Şimdi onu size getiririm” dedi. Tellal, Seyf-ül Mülük'un huzuruna çıkarıldığında padişah telala «Söyle bakalım, sen nerelisin ve kimsin?» diye sordu. Tellal ağlamağa başladı. «Padişahım ben Mısır hükümdarının veziriyim. Adım da Said'dir. “ der demez, Seyf-ül Mülük hemen tahttan indi ve Said'in boynuna sarılıp ağlamaya başladı. “Beni tanımadın mı kardeşim. Ben de Seyf-ül Mülük'um” dedi Her ikisi de sevinç göz yaşları dökerek uzun süre ağladılar. Seyf Mülük ve Said başlarından geçen maceraları birbirilerine anlattılar. Bunların halini gören saray erkânı da göz yaşlarını tutamamış ve ağlamışlardı. Seyf-ül Mülük Said'i yeniden kendisine vezir tayin etti. Aradan bir kaç gün geçince Seyf-ül Mülük Devlet Hatun'u çağırıp “Hani bana Bedi'etül Cemal'i getirecektin. Va'dini unuttun mu» dediğinde Devlet Hatun da “Kusura bakma kardeşim haklısın. Sevincimden unutmuşum. Bu gece sabret yarın anneme söylerim. Bahçeye gidip sana Bedi'etül Cemal'i getiririz.” Dedi

Devlet Hatun kapıyı açıp da Seyf-ül Mü-lük'ü karşısında görünce sevincinden şaşkına dönmüştü. Seyf-ül Mü-lük'ün elinden tutup hemen yukarıya götürdü. Karnını doyurdu, üstü-nü başını yıkedi. Oturup uzun bir süre dertleş-tiler. Devlet Hatun kendisinin Hindistan padişahı-nın kızı olduğunu 7 sene evvel bir üfritin kendisi-ni kaçırarak buraya getirdiğini söyledi. Devlet Hatun da Seyf-ül Mü-lük'e kim olduğunu ve bura-lara kadar niçin geldiğini sorduğunda Oda başın-dan geçenleri anlattı; Periler padişahının kızı Bedietül Cemal'e aşık olduğunu ve onu bulmak üzere yola çıktıktan sonra bu uğurda 40 bin asker kaybettiğini söyledi. Devlet Hatun Seyf-ül Mü-lük'a "Bedietül Cemal benim sütkardeşimdir. Ben henüz iki aylıkken Bedi'etül Cemal annesi bir gün bizim bahçenin üzerinden geçerken do-ğum sancıları tutmuş ve bizim has bahçemize in-miş. Bir selvi ağacının altında kızı Bedi'etül Cemal'i dünyaya getirmiş. Doğum yaparken tesa-düfen annem de bahçede imiş... Onun yanına git-miş. Orada bu şekilde bacı olmuşlar. Annem Be-di'etül Cemal'i emzirmiş. Bedi'etül Cemal'in an-nesi de beni emzirmiş... Beni üfrit kaçırıp buraya getirmezden evvel, Bedi'etül Cemal'i her özle-dikçe bahçeye inip annesinin doğum yaptığı ağa-cin altına giderek buhur yapardık. Hemen yanı-mıza gelirlerdi. Ben ve Bedi'etül Cemal bahçede biraz oynayıp eğlenirken, ikimizin annesi de konuşup sohbet ederlerdi. Bu şekilde birbi-rimizden buluşup ayrılırdık. Eğer sen beni üfritin elinden kurtarıp ülkeme (babama) götürürsen ben de seni Bedi'etül Cemal'le buluşturabilirim." dedi... Seyf-ül Mü-lük Devlet Hatun'dan bu söz-leri duyar duymaz ona inşaallah kendisini bura-dan kurtaracağını ve ülkesine (babasına) götüre-ceğin söyledi.. Daha sonra da üfritin ne zaman geleceğini ve onu nasıl öldürebileceğini sordu-ğunda Devlet Hatun üfritin 15 gün gidip gezdi-hatırlattı... Üfrit'in geleceği gün Devlet Hatun ğini ve 15 günde gelip burada yattığını söyledi. Üfrit'in adaya gelmesine iki gün kaldığını da ona Seyf-ül Mü-lük'ü bir tarafa sakladı. Üfrit saraya geldi. Bir müddet istirahat etti. Yatacağı zaman Devlet Hatun'un yüzünün asık olduğunu fark etti. Ona yüzünü niçin astığını kendisine kimsenin bir şey mi söylediğini veya buraya bir kimsenin mi geldiğini sorunca oda şunları söyledi: "Elbette suratımı asarım. Sen beni 7 seneden beri buraya hapsedmişsin. Ne kimse ile görüşebiliyorum. Ne de kimse ile konuşup dertleşebiliyorum. Sen de 15 gün gidip geziyor, ondan sonra 15 günde gelip yatıyorsun. Ayrıca çok güçlü kuvvetli olduğunu ve kimsenin seni öldüremeyeceğini söylüyorsun. Üfrit, Devlet Hatun'a "Evet beni hiç kimse öldüremez. Çünkü benim ölüm tılsımım üç tane serçedir. 0 serçelerde bir şişenin içersinde bu şişede bir sandığın içerisinde bu sandıkta denizin dibindedir. Ancak Sultan Süleyman'ın yüzüğü denize gösterilirse sandık yukarı çıkar ve içindeki serçeler öldürülürse ben de ölürüm. İşte bunların olmasına da imkan yoktur. Sultan Süleyman'ın yüzüğünü kim bulacakta getirip beni öldürecek" dedi... Devlet Hatun İfrit'ten bunları işitince hiç belli etmeden "Ben sana şaka yaptım" dedi, "Seni öldürmek gerçekten zor bir işmiş" Daha sonra Üfrit yatıp uyudu.. Üfrit'in uyumasından iki saat sonra Devlet Hatun Seyf-ül Mü-lük'u sakladığı yerden çıkarıp duyduklarını ona anlattı. Seyf-ül Mü-lük biraz düşündükten sonra parmağına baktı. Parmağındaki yüzüğü görünce "Bu benim yüzü-ğüm Sultan Süleyman'n bana gönderdiği buhça-nın içinden Bedi'etül Cemal'in resmi ile beraber çıkan yüzüktür.» dedi. Hemen kalkıp deniz kena-rına gittiler. Seyf-ül Mü-lük parmağındaki yüzüğü denize doğru utunca sudan bir sandık çıktı. San-dığı kenara alıp kırdılar ve içindeki şişeyi de kırıp içindeki serçeleri de öldürdüler. Böylece üfritte öldü. (Ölmüştü)...

Devam Edecek

BİR OKUYUCUMUZDAN

Bir Babanın Unutkanlığı ve Bir Maninin Doğuşu

Değerli HARRAN yöneticileri
Dergimiz Harran'ın yayınladığı derlemeler birçok konuların gün yüzüne çıkmasına vesile oluyor.

Aynı zamanda ilim âlemine de mal olması sevindiricidir. Böylece geçmişle gelecek arasında bir bağın kurulmasına da hizmet etmiş oluyor. Sizlere ne kadar teşekkür etsek azdır..

Biz de manilerin oluşmasına örnek olsun diye bir maninin doğuşunu anlatmaya çalışacağız. Bir Urfalı baba, oğluna para vererek et alması için kasaba yollar. Oğlu evden çıkar gider. Baba biraz sonra hatırlar:

-Eyvah oğlana kıyma et almasını söylemeyi unuttuk der. Telaşa kapılır.

Ne yapsam ne etsem diye düşünür. Birden hatırlamış gibi elini kulağına alır Ve bütün sesiyle bir hoyrat okumaya başlar.

BU DALA
BÜLBÜL KONMUŞ BU DALA
OĞLANI ETK SALDIM
KORHARAM Kİ BUD ALA

Oğlu kasaba varmış et istemektedir. Hem de bud eti. Ve kulağına babasının sesi çalmıştır. Kasaba:

-Usta bu ses babamın sesidir. Sen bana kıyma ver.

Maniler kimi zaman sevgilinin saçının teline, kimi zaman hayaldeki endamına ve işte burada olduğu gibi. Kimi zaman da kasaba giden oğluna alacağı eti tarif için söylenmiştir.

Fehmi CAMBAZ

